

Finsklærer ved Kirkenes vg. skole
Annikki Komeros
Boks 44
9916 Hesseng
Telefon 78961829

Hesseng 9.6 2004

Til Kultur- og kirke departementet

Kvensk språk eller dialekt?

MERKNADER OG SYNSPUNKTER AD. RAPPORTEN "KVENSKANS STATUS"

Rapportens konklusjon *"Vi menar att de samhälleliga och språkliga förhållanden som i dag gäller för den kvenska minoriteten och som vi redogjort motiverar att kvenska betraktas som ett språk snarare än som en dialekt."* er ikke helt entydig.

Det er mange av finsk ætt i andre grupper og samfunnslag som burde ha kommet til ordet, ikke bare Norske Kveners Forbund og Universitetet i Tromsø. Det er avgjørende i saken at språkbrukerne selv får anledning til å si sin mening. En viktig gruppe er mennesker som har vokset opp i finskspråklige hjem. Folk har ikke kalt sitt språk for kvensk. De har heller ikke kalt seg selv for kvener. I henhold til dette er det viktig å merke seg følgende.

Det er i dag en ofta omhuldat inställning blant minoritetsmedlemmer själva som myndigheter och forskare att det är talarna själva som bör avgöra om deras varietet är ett språk eller ej: språkanvändarna själva har rätt att klargöra om deras språk bör betraktas som eget språk eller dialekt.

Da innvandrerne på 1700- og 1800-tallet kom til Norge fra Finland, snakket de sine egne dialekter. I løpet av tiden har språket forandret seg på grunn av kontakten med norsk og samisk språk. En del av språket er også glemt. Dagens situasjon i de områdene som har hatt lite kontakt med Finland, er at norske og samiske ord blandes inn etter behov. Slik har det oppstått et mangelfull språk som kan bare kan brukes meget lokalt.

I øst-Finnmark der kontakten med Finland har vært/er stor, avviker ikke de finske dialektene vesentlig fra finsk bokmål. Folk forstår språket godt og det viser seg at riksfinsk (standardfinsk) er akseptert som skriftspråk.

Gjennom årenes løp har språkkunnskapssituasjonen forandret seg mye. I dag lærer de unge lite eller ingenting av forfedrenes språk hjemme. Finsk som 2.språk som ble igangsatt 1997 på skolene i Finnmark og Nord-Troms. På ungdomskolen kan de også velge finsk som 2.språk istedenfor nynorsk.

Hvis barn lærer korrekt finsk på skolen får de en mulighet å følge med på finsk TV/radio, lese finske aviser/bøker eller bruke språket på reiser i Finland. De kan søke kontakt med mennesker i nabolandet Finland og kan så sterkere i yrkeslivet senere.

Skolene har også hele tiden vært og er fremdeles avhengige av lærebøker fra Finland, tilpasset finlandssvenske elever i Finland eller utlendinger som kommer til Finland. Den eneste læreboka som er utgitt i Norge er "Ymmärrän" i 1981. I tillegg er det kommet ut norsk-finsk-norsk ordbok i lommeutgave og finsk-norsk ordbok.

Tross ugunstige forhold er finskundervisningen likevel kommet godt i gang. Mange finsklærere kommer fra Finland. I tillegg har noen normen studert finsk, men dessverre ikke mange nok. Det er stadig mangel på kvalifiserte finsklærere.

Rapporten "Kvenskans status" som foreligger til høring kan betraktes som en manifest av *kvensk* som eget språk. Den er svært omfattende og skrevet på svensk. Rapporten må oversettes til norsk fordi svensk er vanskelig for de fleste når språket er akademisk med mange fremmedord. Da språkbrukerne selv har rett til å klargjøre om deres språk bør betraktes som eget språk eller dialekt, er det viktig at de får lese rapporten på et språk de klart forstår.

Fristen for å sende merknader må utsettes og rapporten må og bli mer tilgjengelig slik at de som er interessert i saken, får bedre mulighet til å uttale seg.

Annikki Komerós